

В.О. Заросило,
доктор юридичних наук,
професор

СУСПІЛЬНА БЕЗПЕКА – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ¹

Сучасні політико-правові процеси в Україні залишаються потужним ката- лізатором для розвитку вітчизняної науки адміністративного права. Реагуючи на відповідні процеси, правова наука дає можливість виявити і дослідити об'єк- тивно явища державного і суспільного життя, створити теоретичне та мето- дологічне підґрунтя для подальшого розвитку і генезису адміністративного права, передбачити і упередити можливі прорахунки, недоліки подальшого розвитку та вдосконалення адміністративного законодавства. Враховуючи як позитивний, так і негативний досвід зарубіжного розвитку адміністративного права, можна стверджувати про початок якісного нового етапу становлення цієї науки в Україні.

Являючись системою концепцій, ідей, поглядів, теорій, учень про розбудову сучасного демократичного суспільства та держави, управління галузями народного господарства та політичною сферою держави, адміністративне право як галузь національного права, наука адміністративного права має власний предмет, методологію та структуру досліджень. Незважаючи на постійні зміни в наукових течіях і поглядах щодо майбутнього розвитку, перераховані вище елементи знайшли своє юридичне закріплення в чинній редакції паспорта спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

При цьому чинне місце в структурі адміністративно-правових досліджень належить таким фундаментальним проблемам, як проблеми діяльності виконавчої влади, адміністративного примусу, процеси забезпечення законності в діяльності державних органів влади тощо.

Декларована увага вчених у галузі адміністративного права до проблем теорії та практики адміністративного забезпечення суспільної та національної безпеки вбачається цілком виправданою, з огляду на їх важливість для успішного розвитку суспільства і держави, посилення авторитету держави на міжнародній арені як демократичної та правової держави. Адже міра захисту суспільства є “істинною мірою ефективності державної влади”, як говорив І.Юсті.

Безперечно, вітчизняна адміністративна наука має серйозні наукові здобутки в дослідженні національної та суспільної безпеки. Це підтверджують змістовні і прикладні дослідження таких відомих вчених-адміністративістів, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, М.І. Ануфрієв, І.В. Арістова, О.М. Бандурка, О.О. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, І.Л. Бородін, І.С. Братков, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, В.Л. Грохольський, Є.В. Додін, В.О. Заросило, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Т.О. Коломoeць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, С.Ф. Константінов, В.В. Конопльов, О.В. Копан, Б.А. Кормич, М.В. Корнієнко, О.В. Кузьменко, В.І. Курило, М.Н. Курко, В.Я. Настюк, В.А. Ліпкан, О.А. Мартиненко, О.А. Музика-Стефанчук, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, В.П. Петков, А.М. Подоляка, Т.О. Проценко, Л.А. Савченко, А.А. Стародубцев, М.М. Тищенко, Н.П. Христинченко, В.К. Шкарупа, І.М. Шопіна, Х.П. Ярмакі, О.Н. Ярмиш, Ю.С. Шем-

¹ *Беззубов Д.О.* Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення) : монографія. – К. : “МП Леся”, 2013. – 452 с.

шученко та ін. Результати їх досліджень втілились в чисельних наукових і навчальних роботах, які знайшли гідне місце серед наукових здобутків українських вчених. Такі роботи з'являються і далі, що переконує в перспективі формування належного теоретико-методологічного підґрунтя для ефективної організації й діяльності органів виконавчої влади, що забезпечують суспільну безпеку та, відповідно, подальшого розвитку адміністративного права України.

У монографії Д. Беззубова “Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення)” структурно і системно досліджено проблеми організаційно-правового забезпечення суспільної безпеки. Її положення заслуговують на увагу, оскільки розвивають концепцію суспільної безпеки, містять низку пропозицій і висновків, які будуть цікаві для оптимізації та вдосконалення діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення суспільної безпеки та практики правозастосування норм адміністративного права у сфері національної безпеки України. Ця робота гідна уваги членів відповідних профільних комітетів Верховної Ради України, оскільки її положення можуть бути використані в процесі модернізації законодавства в галузі забезпечення національної безпеки України.

У монографії досліджено проблеми розвитку інституту забезпечення суспільної безпеки крізь призму розвитку камеральної науки, поліцейського та адміністративного права. При цьому автор монографії використовує надбання інших гуманітарних наук, таких як філософія, соціологія, політологія, економіка та інших. Зокрема, читачі можуть ознайомитись з результатами досліджень щодо проблем суспільної безпеки відомих філософів та соціологів, з позиціями відомих вчених у галузі інших наук щодо проблематики безпеки суспільства.

Ознайомлення з монографією виявило чітке усвідомлення автором поставленої мети дослідження, теоретико-методологічною основою якої стали сучасні наукові погляди на діяльність органів виконавчої влади, діючу систему забезпечення суспільної безпеки, закономірності розвитку законодавства у сфері суспільної та національної безпеки, встановлення місця і ролі громадської думки в системі забезпечення суспільної безпеки та адміністративного права. Безумовне зацікавлення викликає і аналіз зарубіжного досвіду забезпечення суспільної безпеки та визначення проблем щодо імплементації досвіду інших країн у забезпеченні суспільної безпеки. Практика діяльності поліції інших країн пропонує різні варіанти концентрації зусиль у забезпеченні безпеки суспільства, але автору вдалося виокремити ті моменти, які найбільш вдало впишуться в сучасну українську дійсність (с. 326–348).

Заслуговує на увагу розкриття феномену суспільної безпеки та аналіз відповідних її ознак, що дає можливість під новим кутом зору побачити проблему безпеки суспільства (с. 47–56).

Становить науковий інтерес запропонований вченим класифікаційний поділ видів суспільної безпеки на особисту, громадську, політичну, екологічну, економічну, гуманітарну, військову, юридичну безпеки, а також аналіз цих видів безпеки (с. 99–102).

Одним із найбільш вагомих результатів монографії є, безперечно, розробка теоретичної бази забезпечення суспільної безпеки як невід'ємної частини адміністративного права. Її, на думку автора, складають принципи, функції та методи, при цьому автор пропонує уніфікувати ці категорії, розділивши їх на загальні, спеціальні та акцесорні (допоміжні). Такий поділ у майбутньому може бути застосований і в адміністративному праві взагалі (с. 123). Новелою в монографії можна вважати запропоновану конструкцію забезпечення суспільної безпеки, яка складається із адміністративно-правової норми та організаційно правового

елементу (с. 113–128). Цей концепт побудови системи суспільної безпеки є прогресивним, оскільки виключає залишкові та бюрократичні надбудови, які заважають оперативності та ефективності забезпечення суспільної безпеки в сучасних умовах.

Погляди Д. Беззубова активізують подальший науковий дискурс щодо проблеми суспільства, суспільної безпеки, місця і ролі людини як еталона захисту держави від різноманітних загроз і небезпек.

Однією з цікавих ознак монографії Д. Беззубова “Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення)” є її прогностичний характер, що є важливим для сучасного етапу державотворення. Так, автор детально аналізує не тільки правові, а й економічні, політичні, військові ризики, небезпеки та загрози сучасному суспільству, що знаходить своє відображення в сучасному стані протистояння в суспільстві (Євромайдан, невизначеність і з вектором геополітичного руху) (с. 93–97).

Оригінальним видається підхід автора до розгляду діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення суспільної безпеки, в якому він визначає як один із напрямів забезпечення суспільної безпеки співпрацю між населенням та відповідними органами влади як еталон ефективності забезпечення суспільної безпеки.

Безумовною науковою новизною видається піднята проблема врахування категорії громадської думки в діяльності щодо забезпечення суспільної безпеки та запропоновані напрями вдосконалення цього виду діяльності (с. 314).

Цікавими, хоча і дискусійними виглядають пропозиції автора щодо:

– впровадження нового елементу адміністративної норми права – констатації як невід’ємної частини норм адміністративного права (с. 120);

– розгалуження органів виконавчої влади щодо рівня їх впливу на стан забезпечення суспільної безпеки; виділення рівнів кожного органу виконавчої влади за їх діяльністю по забезпеченню суспільної безпеки (с. 254);

– розширення складу управлінських рішень у галузі суспільної безпеки за рахунок додаткового математичного обрахування ефективності цих рішень (с. 399).

Монографія Д. Беззубова “Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення)” загалом справляє позитивне враження, оскільки в ній авторові вдалося розкрити основні елементи забезпечення суспільної безпеки, суть механізму забезпечення суспільної безпеки, запропонувати власні концепції підвищення рівня суспільної безпеки.

Зазначене вище дозволяє вважати, що рецензована монографія буде цікавою як широкому громадському загалу, так і фахівцям у галузі права. Сформульовані і обґрунтовані в роботі Д. Беззубова висновки та положення стануть у нагоді науковцям, експертам у галузі національної та суспільної безпеки, працівникам органів виконавчої влади та представникам органів місцевого самоврядування. Сподіваємось, що ця монографія не залишиться поза увагою і основних читачів – вчених у галузі адміністративного права та спеціалістів органів внутрішніх справ і Служби безпеки України.